

HET HUIS TE HAASTRECHT

WIE IN DE NABIJHEID VAN GOUDA woont of vertoeft, moet de gelegenheid niet verzuimen om eens naar Haastrecht te gaan en de Stichting Bisdom Van Vliet te bezichtigen.

Het opmerkelijke van dit kleine museum is hierin gelegen, dat zijn schatten alle uit één familie afkomstig zijn. Daaruit is een innerlijke samenhang ontstaan; het eene houdt verband met het andere.

Schriftelijke gegevens heb ik niet vóór mij liggen. Ik geef hier weer naar den diepen indruk, dien ik ontving. Ik bezocht het museum dezen voorzomer, en 't trof, dat wij dien middag de eenige bezoekers waren. De huisbewaarster, de echtgenoot van den concierge, kon ons zoo heel wat vertellen. Ze leek mij een flinke, schrandere vrouw, vol liefde en toewijding voor haar arbeid in het Huis, en uitnemend op de hoogte van zijn verleden. Haar zorg bleek wel het meest uit de daad: alles was even onberispelijk, nergens lag een stofje, en het mufte, aan zoovele musea ongelukkig eigen, ontbrak geheel. Het zilverwerk, dat in de vitrines blinkt, berust onder de hoede van haar echtgenoot, die, zelf vakman, den zuiveren matten glans prachtig weet te bewaren.

Wat er in het Huis te zien is? Ongelooflijk veel moois. Doch laat ik eerst iets mededeelen van hetgeen mij nopens de familie Bisdom Van Vliet ter oore kwam.

Een door en door Zuid-Hollandsche familie. Zeven heeren Bisdom Van Vliet zijn burgemeester van Haastrecht geweest. Het geslacht was in de streek gegoed, en naar 't mij voorkwam van de alliantiewapens, ook vermaagschapt, niet zoo zeer daar buiten. Namen van den z.g. feudalen adel miste ik. Een genealogie heb ik niet gezien, die zal echter wel te vinden zijn in de Patriciaatboekjes. Een geslacht, ook al weer te oordeelen naar het aanwezig, dat omstreeks midden zestienhonderd tot bloei kwam; in bloei bleef staan gedurende de geheele achttiende en negentiende eeuw, en eindelijk in 1923, met Mevrouw de Wed. Lefèvre de Montigny, een eenige dochter en de laatste Haastrechtsche Bisdom Van Vliet, uitstierf. Zij is drie en tachtig jaar geworden.

Het geslacht moet puissant rijk zijn geweest en gebleven, en daarbij prachtlievend, zoodat het in iedere generatie de mooiste voorwerpen aankocht. Een catalogus kan ik niet geven; dat zegt ook zoo weinig: men moet het met 't oog genieten. Maar ik geloof, dat als particuliere collectie de stichting Bisdom Van Vliet in ons land nauwelijks haar gelijke vindt. Zoo staan er in de opzettelijk hiervoor gebouwde glazen kasten drie à vier complete eetserviezen van oud-blauw porselein: één daarvan is berekend voor zeventig personen. Dan is er nog een gekleurd servies; dat is maar ééns van zijn leven gebruikt: toen Koningin Sophie op 't Huis dineerde.

Het Huis als gebouw is niet oud, het dateert van 1877. Drie jaren is er aan gebouwd en het verrees op de plek waar het oorspronkelijke familiehuis stond, dat ongeschikt was geraakt voor bewoning. Het is breed, statig, kloek, geheel vrij van de wonderlijke aanhangsels, die toen ter tijd in de mode kwamen: een echt *Hollandsch* deftig huis, gelukkig zonder „oud-Hollandsche” gewildheden. Het imponeert als men er vóór staat. Maar het is, mede door het feit, dat het zoo keurig onderhouden is, *nieuw*.

Dat zou een teleurstelling kunnen beteekenen, omdat men geërfde schatten liefst ziet in de sfeer, die in een oud huis zich zoo verwonderlijk weeft, zelfs om gewone

dingen. Een oude keuken, waar nog een broodoven te zien is bij 't fornuis; een steenen trog, voor de slacht. Een krakende zolder, waar 't spookt in de hoeken, en de bietebauwen tekeer gaan. . . . Ergens een verzonken, vergeten binnenplaatsje, met geen plavuis meer heel. Het herfsttij van een huis, in zijn naamlooze bekoring. . . .

Maar hier is de zekere nieuwigheid toch geenszins storend. In de vijf en vijftig jaren is er niets hoegenaamd in veranderd. De stoffeering, de kostbare tapijten en gordijnen, zijn van een halve eeuw terug. De betimmering is *demi-moderne*, doch door den uiterst fijnen smaak der inrichters is er eigenlijk niets in bot-sing gekomen. Het is veel beter zóó dan dat naar een kinderachtig archaïsme (nadoen van het verouderde) was gestreefd.

Hij, die 't Huis liet bouwen, heeft er niet meer in gewoond. Des Zaterdag zou de heer Bisdom Van Vliet, de laatste van dien naam, het gaan betrekken, des Vrijdags daarvóór stierf hij. Zoo kwam het aan zijn dochter, wier huwelijk slechts twaalf jaren duurde. Het grootste deel van haar leven heeft zij er als kinderlooze weduwe gewoond.

Het Huis is er om den inboedel. Aan de afwerking is niets gespaard, moeite noch kosten, zorg noch overleg. En niettemin dringt dit majestueuze Huis, met zijn kamers als kerken, twaalf zeer groote en zes iets kleinere, tezamen achttien, ongerekend de halls en portalen, zich nergens op. Het Huis is zoo groot, niet om zijns zelfs wil, maar terwille van de schatten, die het als 't ware omvat. Het porselein, de familieportretten, de vele antieke kabinetten, alles heeft de plek waar het 't best tot zijn recht komt. Vermoedelijk is van te voren het geheel minutieus in platten grond gebracht, zoodat altijd het vak er was om een bepaald meubel, en niet omgekeerd. Ik geloof niet, dat ik ooit zóó'n wèloverwogen schikking heb gezien. De inrichters van menig Museum, dat meer van een opgepropt antiquiteitenpakhuis weg heeft, kunnen in de Stichting Bisdom Van Vliet gaan leeren wat eerbied voor schatten is.

Tot haar vijf en zeventigste jaar heeft Mevrouw Bisdom Van Vliet haar goederen zelf bestuurd. En zij is . . . bij een kaarsje gestorven. Want zij was zeer conservatief; zij wilde in het Huis noch electriciteit, noch gas, noch zelfs petroleum. Niet eens voor de keuken; daar brandden twee fornuizen, één alleen om er water op te koken voor het wekelijksche werk. Zij gebruikte patentolie-lampen, de ouderwetsche „pomp-lampen,” die ik als kind ook nog wel gekend heb in het huis van mijn eveneens zeer conservatieven vader. En voorts: kaarsen. . . . Wat moet het geweest zijn, wanneer bij feesten de ontzaglijke eetzaal, met haar wandschildering en haar Deventer tapijt, naar eigen keus en smaak in de heerlijkste kleuren geweven — wanneer zoo'n zaal door een kaarsenkroon en luchters werd verlicht. — Van logé's hield Mevrouw Bisdom Van Vliet niet, maar ze gaf graag af en toe groote partijen. Nu ligt het zilverwerk in de vitrines, en een gesloten kabinet bergt het linnen en damast met de wapens er in geweven. Maar eens kwam het op tafel; dat moet zijn geweest als een droom van weelde en pracht, onder 't flakkerend kaarslicht. Er is nog een *pièce de milieu* te zien, zeer hoog, zooals toen gebruikelijk was, van kristal met zilver, dat kortweg vorstelijk mag heeten.

Er is zooveel, men kan het in één keer niet in zich opnemen. Ook kleine, teere dingen; de trouw-penhouders, met lintjes omstrikt, waarmede het bruidspaar Bisdom Van Vliet-Lefèvre de Montigny op 't gemeentehuis hun naam hebben gezet. En daarnevens: de vééren

Naar een schilderij van P. de Hoogh

IN DE KELDERKAMER

pennen, op gelijke wijze versierd, en gebruikt door Mevrouw Bisdoms ouders. . . Een Fransche tafelklok, die speelt een klein vroolijk wijsje.

Dát is het bijzondere van deze collectie, de geheimzinnige intimiteit. De familie-saamhoorigheid, met de saamhoorigheid harer kostbare goederen. Alles is alléén uit de familie Bisdom Van Vliet. Het is of het geheele geslacht hier nog immer woont en toeziet. Men aanschouwt een meisje in bruidstooi, in een ander vertrek vindt men haar terug als bedaagde vrouw. Een sieraad in de vitrine ziet men op het toilet van een schilderij. Onze geleidster vertelde zeer goed en met groote zekerheid; zij bracht telkens de voorwerpen en de personen zoo nauwkeurig in verband, dat men geheel in deze wereld begon te leven.

In het trappenhuis hangt het geschilderd portret van een jong meisje. Zij heeft een hoedje op, zooals men dat eenmaal droeg, laag, en met iets van een fluweelen band onder de kin. Een coquet, flatteus hoedje.

„Dat hoedje bestaat nog,” zeide de begeleidster.

Het portret van een dame in een roze japon hangt er tegenover. „Die japon bestaat ook nog.”

En waarlijk, zoo kwam 't uit. In een afzonderlijk vertrek bevinden zich de costuums, die bewaard zijn. De roze japon, met een Watteau-plooi op den rug. En het hoedje. Een arm, vaal, plat pannekoekje; de bloemetjes zijn vergaan, maar 't is het modieuze hoedje.

Er staat een koets, geen rijtuig, maar een beddekoets, gekroond met een pompeus baldakijn, waar een voorvader werkelijk in heeft geslapen, onder een spreij van de fijnste doorgestopte tulle. En nog is er iets ontroerend liefs, een portret van Mevrouw Bisdom, als meisje van zeventien jaar, te zamen met haar dorpsvriendinnetje, Aaltje Leeuwenhoek. Ze houden elkaar bij de hand. Het dorpsvriendinnetje is gekleed in de mooie boerendracht van toen, een gestreept jak en een boerinnenmutsje.

Er is een overtuin, een ouderwetsche „lustwarande,” met alles wat daar vroeger zoo bij behoorde. Hoog en opgaand geboomte; twee schoone roode beuken; een bordje geeft aan, wanneer en door wie ze zijn geplant: door twee broeders. De „grot,” die niet ontbreken mocht. Een waterpartij, met meer dan één bruggetje. En een sierlijk ijzeren hek. Een laan van enkel notenboomen, een haag van bloeiende jasmijn, een park, zoo heerlijk, dat men er eigenlijk nooit een voet buiten behoefde te zetten.

Dáár, in haar eigen graf, in haar tuin, ligt Mevrouw Bisdom Van Vliet begraven. HENDRIKA KUYPER-VAN OORDT

De Grot

VRAGENBUS VOOR ALGEMEENE ONDERWERPEN

OERDIERTJES

H. v. H. te N. stelt, naar aanleiding van het artikel over oerdiertjes in no. 44 de volgende vragen:

1e. Uw medewerker zegt, dat men nergens een lijk van een oerdiertje ziet drijven. Maar als ik op de door hem beschreven wijze oerdiertjes kweekte, ontdekte ik, dat na b. v. 14 dagen geen diertje meer te vinden is in de flesch met hooi en water. Waar bleven deze diertjes dan?

2e. Wat moet men doen, om er steeds mee door te kunnen kweken?

3e. Waar komen, bij deze oerdiertjes-kweekerij, de eerste diertjes vandaan, uit het hooi of uit de lucht?

Antwoord vraag 1. — Uit het feit, dat men geen „lijken” van pantoffeldiertjes aantreft, mag, zooals ik ook reeds in mijn artikel zei, niet zonder meer het gevolg getrokken worden, dat ze onsterfelijk zijn. Behalve om de in dat artikel genoemde reden, ook niet om een andere reden, die ik om de wille van de vanzelfsprekendheid niet gememoreerd heb, maar die ik gaarne achteraf nog wil aanvoeren. Stel, een dergelijk diertje was in natuurlijke omstandigheden niet sterfelijk, dan zou het toch, door het in onnatuurlijke omstandigheden te brengen, te dooden zijn. Er zijn ten slotte scheikundige zelfstandigheden, waarin geen enkel leven het uithoudt. Ook een pantoffeldiertje heeft zekere voorwaarden noodig, om te leven. Een van deze voorwaarden schijnt te zijn, dat het water, waarin de diertjes leven, voldoende in aanraking blijft met de lucht. Bewaart u uw preparaat in een flesch, dan is het zeer goed mogelijk, dat het aanrakingsoppervlak van water en lucht te klein is, en de pantoffeldiertjes . . . sterven. U ziet dan geen „lijken,” maar bij nader microscopisch, wellicht ook bij chemisch onderzoek, zou dan toch te constateeren zijn, dat de protoplasma-lichaampjes der pantoffeldiertjes zich hebben ontbonden. Zelf nam ik eens een dergelijk preparaat mee op reis, in een medicijnfleschje. Ik vergat het tijdig te openen en ondervond toen hetzelfde als u: het water was uitgestorven. Zet u het hooi daarom liever in een diep bord of geëmailleerd schaalte onder water, dat is veel beter dan in een flesch. U hebt dan niet alleen na 14 dagen nog leven in het water, maar zelfs leven in overvloed.

Hiermee heb ik tevens vraag 2 beantwoord. Na een maand gooit u het water weg en kweekt u een verschen voorraad, dat is aesthetischer voor uzelf (de lucht!) en hygiënischer voor uw visschen. Zorgt u vooral — door een paar steenen op het hooi te leggen — dat het onder water blijft, anders wordt uw hooi een broedplaats van ongedierte en, als u het water af en toe onder uw microscoop bekijkt, zoudt u plotseling een met het bloote oog reeds zichtbare made te zien krijgen, zóó goed, zóó weerzinwekkend groot en precies, dat u neigen tot onpasselijkheid zoudt krijgen!

Vraag 3. De kiemen van de oerdiertjes, of de oerdiertjes zelf (maar dan tot stof verhard, in een schijn-dooden toestand) bevinden zich in de lucht, maar zullen natuurlijk even goed in het hooi voorkomen, daar dit voortdurend met de lucht in aanraking was en door zijn groote oppervlakte zeer geëigend is, om stof (waarin weer kiemen en diertjes) vast te houden.

Leest u Duitsch, bestelt u dan eens: „Die Welt der Ur-tierchen” door Konrad Guenther. (Wege zum Wissen, Ullstein, Berlin.) Dat is een aardige inleiding tot een zeer interessant gebied!

P. v. R.

OPLOSSING van het raadsel in No. 46 ALKMAAR.